

**KODEKS POKLICNE ETIKE POSLOVNEGA
FINANČNIKA**

SLOVENSKI INŠTITUT ZA REVIZIJO
LJUBLJANA 2001

VSEBINA

Uvod

0. Splošna načela

A. Izhodiščna načela

B. Temeljna načela

Načelo o etičnosti poslovnofinančnih ciljev

Načelo o etičnosti odločanja

Načelo o etičnosti informiranja

Načelo o etičnosti izvajanja

Načelo o etičnosti kadrovanja

Končne določbe

UVOD

Kodeks poklicne etike poslovnega finančnika je **sistem načel** o etičnosti odločanja in delovanja posameznikov v okviru finančne funkcije v pravni osebi.

Načela poslovnofinančne etike obvezujejo vsakogar, ki ima kakršnekoli naloge ali pristojnosti v okviru finančne funkcije podjetja ali pravne osebe, in so njegovo vodilo.

Načela so zlasti

- vodilo pri opravljanju poklicnih dolžnosti, ki dopolnjuje zunanje in notranje predpise pravne osebe, saj dejanja, ki niso izrecno prepovedana, niso nujno tudi etična,
- sodilo za presojo odločanja in ravnanja poslovnega finančnika iz etičnega zornega kota,
- opora posameznikom pri delovanju v skladu z osebnimi vrednotami in vrednotami okolja,
- pomoč pri doseganju zaupanja predpostavljenih in lastnikov, ki je prvi pogoj za uspešno delovanje in osebni razvoj,
- pravila o ravnanju, s katerim posameznik prispeva k dolgoročni uspešnosti pravne osebe, v kateri deluje,
- temelj samonadzora za strokovnjake na področju etičnega delovanja,
- prispevek k uveljavljanju finančne stroke,
- prispevek k uveljavljanju kulture pravne osebe, s tem pa tudi kulture družbe, ki je v skladu s prevladujočimi vrednotami ljudi.

Sistem strokovnih in etičnih vodil je temelj celovitosti vsakega poklica. Strokovna usposobljenost ima veljavo le, če temelji na etični naravnosti. Zato kaže pri odločanju, izvajanju, oblikovanju informacij in informiranju enakovredno upoštevati strokovna in etična načela, torej tako kodeks poslovnofinančnih načel (skupaj s poslovnofinančnimi standardi) kot kodeks poklicne etike poslovnega finančnika.

Ne nazadnje je dolgoročna uspešnost tako posameznika kot tudi pravne osebe odvisna ne le od ožje strokovnosti, temveč tudi od širše etičnosti. To so dolžni upoštevati vsi zaposleni, zlasti pa strokovnjaki in vodstvo, ki so neposredno odgovorni za dolgoročno uspešno delovanje pravne osebe. Številne raziskave kažejo na tesno povezanost uspešnosti in etičnega odločanja.

Sestava kodeksa načel poklicne etike poslovnega finančnika z izborom poglavij do neke mere sledi sestavi kodeksa poslovnofinančnih načel, zlasti glede ciljnega (finančna politika), odločevalnega, informacijskega in izvajalskega vidika, kar olajšuje njuno uporabo.

Predpoglavje kodeksa vsebuje **splošna načela** poklicne etike poslovnega finančnika. V podpoglavju o *izhodiščnih načelih* je opozorjeno na splošne zahteve poklicne etike poslovnega finančnika v razmerju do poslovne in osebne etike. Podpoglavje o *temeljnih načelih* pa obsega osnovni nabor načel poklicne etike poslovnega finančnika, ki jih podrobneje obravnavajo naslednja poglavja.

Prvo poglavje obravnava **načelo o etičnosti poslovnofinančnih ciljev** pravne osebe iz zornega kota poklicne etike poslovnega finančnika. Opredeljevanje ciljev (ki je vedno pred odločanjem) je, poleg drugega, tudi pomembno etično dejanje.

Drugo poglavje obravnava **načelo o etičnosti odločanja** iz zornega kota poklicne etike poslovnega finančnika, torej vlogo etike pri odločanju. Odločanje, ki ne upošteva etičnih sodil, pravni osebi ne zagotavlja dolgoročne uspešnosti.

Tretje poglavje obravnava **načelo o etičnosti informiranja** iz zornega kota poklicne etike poslovnega finančnika kot najpomembnejšega dela komuniciranja na poslovnofinančnem področju.

Četrto poglavje obravnava **načelo o etičnosti izvajanja** iz zornega kota poklicne etike poslovnega finančnika. Pri dajanju, sprejemanju in izvajanju nalog se namreč neposredno kaže etičnost ravnanja udeležencev.

Peto poglavje obravnava **načelo o etičnosti kadrovanja** iz zornega kota poklicne etike poslovnega finančnika, ki poudarja pomembnost osebnostnih lastnosti poslovnega finančnika ter temu primerno vlogo kadrovanja iz etičnega zornega kota.

Da bi besedilo razbremenilo pojasnil o uporabljenem izrazju, opredeljujemo nekatere temeljne pojme, in sicer:

1. **Etika** obravnava odločanje in delovanje v skladu s prevladujočimi vrednotami tistih, ki odločajo in delujejo, ter tistih, ki jih odločitve in posledice delovanja zadevajo.
2. **Vrednote** so nematerialne in materialne dobrine, ki jim ljudje priznavajo veliko vrednost in jim zato dajejo prednost pri odločanju in presojanju.
3. **Poslovna etika** obravnava etičnost delovanja podjetij in drugih organizacij (na primer etika posamezne pravne osebe).
4. **Poklicna etika** obravnava etičnost delovanja strokovnjakov, ki pripadajo posameznim poklicem.
5. **Osebna etika** izhaja iz vrednot posameznika in obravnava etičnost posameznikovega ravnanja.
6. **Poslovni finančnik** je v tem kodeksu vsak posameznik, ki ima naloge ali pristojnosti v okviru finančne funkcije v pravni osebi. *Finančna funkcija* je v skladu s kodeksom poslovnofinančnih načel temeljna poslovna funkcija, in ne le organizacijska enota.
7. **Interesne skupine** pravne osebe so vse skupine in posamezniki, ki imajo interese pri delovanju in usmeritvah pravne osebe. Interesne skupine so **notranje** (vodstvo pravne osebe, strokovnjaki in drugi ključni kadri, preostali zaposleni) in **zunanje** (lastniki, kupci ali dobavitelji, upniki, inštitucije finančnega trga, država in drugi).

Interesne skupine so **vplivne**, če zmorejo vplivati na usmeritve in delovanje pravne osebe, ter **nevplivne**, če tega ne zmorejo.

Interesne skupine so **aktivne**, če skušajo uveljavljati svoje interese glede usmeritev in delovanja pravne osebe, ter **pasivne**, če tega ne počnejo.

Neaktivne interesne skupine lahko postanejo aktivne, če so njihovi interesi dovolj pomembni, nevplivne skupine pa se lahko povezujejo, da bi postale vplivne.

8. **Interesi** so želene koristi (materialne in nematerialne, kratkoročne in dolgoročne) ter izhajajo iz okoliščin in iz vrednot interesne skupine oziroma posameznika.

0. SPLOŠNA NAČELA

A. Izhodiščna načela

0.1. Poklicna etika poslovnega finančnika je sistem usmeritev in sodil glede etičnega odločanja in delovanja poslovnega finančnika ob etičnih dilemah, ki jih predpisi ne urejajo. To je "sivo" področje med izrecno dovoljenim in izrecno prepovedanim.

0.2. Poslovni finančnik se pogosto strokovno odloča v navzkrižju med svojimi interesi in interesi drugih posameznikov, skupin ali pravnih oseb. Vsi ti interesi izhajajo iz njihovih vrednot in okoliščin. Pravica do lastnih vrednot in zato lastne etike je človekova temeljna svoboščina. Prevladujoče vrednote v različnih kulturah so lahko različne.

0.3. Nekritično privzemanje vseh in vsakršnih vrednot onemogoča etičnost (etični relativizem). Poslovni finančnik naj zato vztraja pri osebnih vrednotah in osebni etiki ter vrednotah in etiki svoje pravne osebe tudi v poslovanju s tujim okoljem. Vrednote tujega okolja naj privzema le, če niso v

nasprotju z njegovimi vrednotami; če pa privzema vrednote tujega okolja, naj bo pri presojanju njihove etičnosti zahtevnejši od povprečja v tem okolju.

0.4. Nepopustljivo vztrajanje pri vrednotah in etiki izbrane kulture, **skupine**, pravne osebe ali posameznika (absolutna etika) je prav tako nevzdržno (nevzdržna) kot popolno neupoštevanje vrednot in etike (absolutna neetika). Obe skrajnosti vodita v nasilje večine nad manjšino. Poklicna etika poslovnega finančnika se zato razlikuje od idealne ravni etičnosti. Če je razlika prevelika, vodi v propad etičnosti. Posebej je lahko nevarno počasno drsenje v neetičnost.

0.5. Poklicna etika poslovnega finančnika in poslovna etika pravne osebe si lahko nasprotujeta. Tako se lahko vodstvo pravne osebe zavzema za odločitve in delovanje, ki omogočajo (kratkorочно) doseganje ciljev pravne osebe, ki pa so v nasprotju s poklicno etiko poslovnega finančnika.

Nasprotja med poklicno in poslovno etiko je najbolje urejati v dejavnem sodelovanju, ki zadovolji interesne skupine in poraja novo kakovost. Urejanje z nenačelnimi kompromisi je praviloma slabo in kratkotrajno, prav tako slabo pa je tudi urejanje po volji močnejše strani.

0.6. Nasprotja so razumljiva in pozitivna, lahko pa se ob neustreznem urejanju izrodijo v čustvene spore, ki razkrajajo odnose med ljudmi ter razpoloženje in kulturo v pravni osebi. Ob nezglajenih nasprotjih se lahko zgodi, da poslovni finančnik zapade v **neustrezno ravnanje**, za katero je značilna aktivna ali pasivna drža (glede uveljavljanja svojih zamisli) ob nasprotovanju ali strinjanju (glede zavzemanja za razvoj in napredek) oziroma idealistični drži. Takšno ravnanje lahko opredelimo kot

a) *donkijhotstvo*; zanj so značilni nerealno zasnovani cilji, izhaja pa iz aktivne drže in idealističnega prijema;

b) *izmikanje*; to je izogibanje dolžnostim in položajem; ki bi lahko poslovnega finančnika zapletli v nasprotje med poslovnimi in poklicnimi normami; izhaja iz spleta pasivnosti in nasprotovanja obstoječemu stanju;

c) *ritualizem*; to je formalno izpolnjevanje poslovnih norm brez resnične zavzetosti in izhaja iz spleta pasivnosti in strinjanja z obstoječim stanjem oziroma njegovega idealiziranja;

č) *upiranje* (odkrito ali prikrito); značilno je za tiste, ki menijo, da položaja ni možno izboljšati; ta tip izhaja iz aktivne drže, pesimističnega prijema in nasprotovanja obstoječemu stanju.

0.7. Če si poslovna in poklicna etika nasprotujeta, **ravna ustrezno** poslovni finančnik, ki

- skuša spremeniti razmere ter potem uskladiti interese in sprejeti etično sprejemljivo odločitev ali
- ugovarja prevelikim interesom ali neetičnemu odločanju, če sprememba razmer in uskladitev interesov nista možni, ali
- odstopi ter se umakne zaradi neobvladljivih interesov in neetičnega odločanja.

0.8. Pristojni presojajo uspešnost poklicnega delovanja poslovnega finančnika po kakovosti strokovno utemeljenih, za zaposlene spodbudnih in etično sprejemljivih odločitev. Te so rutinske (sprejete na podlagi enostavnih pravilih), analitične (sprejete na podlagi strokovnih metod) ali intuitivne (sprejete na podlagi podzavestnega povezovanja izkušenj, znanja in osebnostnih lastnosti). Na izvajalni ravni v okviru pravne osebe prevladujejo rutinske odločitve nad analitičnimi, na srednji ravni so deleži rutinskih, analitičnih in intuitivnih odločitev podobni, na najvišji ravni pa imajo velik delež intuitivne odločitve, najmanjšega pa rutinske, saj jih vodstvo delegira.

Obvladovanje kakovosti odločanja in delovanja je lahko

1. *normativno*:

- statut oziroma pravila pravne osebe,
- vizija pravne osebe,
- kodeks poslovne etike pravne osebe;

2. *nadzorovalno*:

- upravljalni in nadzorni organi pravne osebe,
- neposredni nadzor s pobudami za obravnavanje ali spremembe;

3. kadrovsko:

- zahtevana raven znanja,
- zahtevane notranje in zunanje reference,
- ocena ustreznega širšega in ožjega okolja,
- preizkušanje.

Sodila za presojanje etičnosti odločanja in delovanja so

1. *rutinska*: kodeksi etike in drugi normativni akti, ki obsegajo vodila za etično delovanje;
2. *analitična*: čim večji presežek koristi za vplivne interesne skupine pravne osebe in kar največja pravičnost do vseh interesnih skupin pravne osebe.

0.9. Kodeks poslovne etike pravne osebe naj bo usklajen s kodeksom poklicne etike poslovnega finančnika tako, da bo spodbujal učinkovito urejanje nasprotij med poslovnimi in poklicnimi cilji.

0.10. Kodeks poklicne etike poslovnega finančnika in kodeks poslovne etike pravne osebe morata biti primerno usklajena z osebno etiko večine pripadnikov pravne osebe, saj sicer ne dosegata svojega namena in lahko povzročata dodatne etične dileme.

B. Temeljna načela

0.11. Načelo odgovornosti v skladu s poklicno etiko poslovnega finančnika

Kodeks poklicne etike poslovnega finančnika zavezuje predvsem poslovne finančnike. Njihova odgovornost velja zlasti v razmerjih do

- notranjih interesnih skupin pravne osebe,
- zunanjih interesnih skupin pravne osebe,
- stroke in njenega razvoja.

0.12. Načelo normativnosti v skladu s poklicno etiko poslovnega finančnika

Poslovni finančnik je dolžan **upoštevati norme**, ki presegajo zahteve zakonskih in drugih finančnih predpisov, zlasti pa tistih, ki so opredeljene s tem kodeksom.

0.13. Načelo organiziranosti finančne funkcije v skladu s poklicno etiko poslovnega finančnika

Navzočnost finančne funkcije v vseh organizacijskih enotah pravne osebe (glejte načela o organiziranosti finančne funkcije v kodeksu poslovnofinančnih načel) terja od vsakega poslovnega finančnika zlasti

- stalno in iskreno sodelovanje z vsemi interesnimi skupinami pravne osebe,
- zavestno ločevanje odločanja v zvezi s finančno funkcijo in odločanja v zvezi z drugimi poslovnimi funkcijami,
- zavedanje, da ima vsaka poslovna odločitev prej ali slej finančne posledice.

0.14. Načelo neodvisnosti glede na poklicno etiko poslovnega finančnika

Poslovni finančnik mora ob morebitnih pritiskih in poskusih vplivanja, ki izhajajo iz interesov aktivnih interesnih skupin, brezpogojno ohraniti strokovno in etično neodvisnost. Zato ne sme sprejemati daril (predmetov ali storitev), zaradi katerih bi bila lahko ogrožena njegova nepristranskost in neodvisnost, čeprav bi bila ta darila po zakonu neoporečna. Prav tako ne sme prevzemati nalog in položajev ali obljubljeni dejanj, ki bi lahko ogrozila njegovo nepristranskost ali povzročila pretirano odvisnost. Izigibati se mora dejavnostim, zaradi katerih bi zašel v navzkrižje s pravno osebo, v kateri deluje.

0.15. Načelo usposabljanja glede poklicne etike poslovnega finančnika

Poslovni finančnik naj se nenehno izobražuje in usposablja, da bo zmožek kakovostno etično in strokovno delovati.

0.16. Načelo osebne neoporečnosti v skladu s poklicno etiko poslovnega finančnika

Poslovni finančnik mora biti s svojimi osebnostnimi lastnostmi in s svojim delovanjem zgled sodelavcem, zlasti mlajšim oziroma podrejenim.

0.17. Načelo aktivne udeležbe pri razvijanju poklicne etike finančnika kot posameznikov

Poslovni finančnik naj

- nenehno spremlja etične dileme, s katerimi se srečujejo odločevalci v finančni funkciji pravne osebe in v pravni osebi nasploh;
- razpravlja o etičnih dilemah z vsemi, ki kakorkoli sodelujejo pri poslovnofinančnem odločanju v pravni osebi, pa tudi z drugimi, ki lahko pripomorejo k bolj etičnim odločitvam.

0.18. Načelo o razvijanju poklicne etike poslovnega finančnika v okviru poslovne etike pravne osebe

Razvijanje sodil in metod za etično ravnanje je pomembna sestavina razvoja finančne funkcije pravne osebe. Obsega zlasti

- izboljševanje komuniciranja in povečevanje zaupanja znotraj in zunaj pravne osebe,
- upoštevanje vse bolj zahtevnih pravil o etičnem ravnanju,
- uveljavljanje etičnih pravil na vseh ravneh pravne osebe,
- izboljševanje razumevanja vsebine in nalog finančne funkcije.

1. NAČELO O ETIČNOSTI POSLOVNOFINANČNIH CILJEV

Poslovni finančnik naj si z vsemi svojimi sposobnostmi prizadeva za uresničevanje temeljnih ciljev finančne funkcije pravne osebe in pri izbiranju operativnih poslovnofinančnih ciljev upošteva načela etičnega odločanja.

1.1. Etične so tiste odločitve o poslovnofinančnih ciljih pravne osebe, ki prinašajo interesnim skupinam pravne osebe **dolgoročni presežek koristi nad žrtvami** in ki ta presežek pravično razdeljujejo mednje, praviloma v sorazmerju z vplivom, ki ga imajo na poslovanje pravne osebe, in v okviru upravičenih pričakovanj glede na ekonomski in siceršnji položaj pravne osebe.

Etične so tudi odločitve o ciljih pravne osebe, ki interesnim skupinam kratkoročno prinašajo večje izgube kot koristi, če so te odločitve pravične. Takšni cilji naj ne bodo izid prevlade večine nad manjšino; morebitni kratkoročni presežki škode nad koristmi naj bodo čim manjši in naj pri posamezni skupini ne presežejo njene zmožnosti, da škodo preživi brez usodnih posledic. Razdelitev presežkov škode nad koristmi med aktivne interesne skupine naj bo sorazmerna njihovim vplivom na pravno osebo.

Pri določanju ciljev je treba poleg zakonskih upoštevati tudi druge uveljavljene ali splošno priznane norme (kodekse etičnih načel in podobne) ter Splošno deklaracijo o človekovih pravicah Organizacije združenih narodov.

1.2. Poslovni finančnik naj pomembne interesne skupine seznanja z etičnimi vidiki poslovnofinančnih ciljev pravne osebe in strategij za njihovo doseganje. Pravni osebi in poslovnemu finančniku je v prid, če se **pomembne interesne skupine** strinjajo tudi z etičnimi vidiki poslovnofinančnih ciljev in strategij.

1.3. Vse **interesne skupine** pravne osebe naj poznajo poslovnofinančne cilje in na ustrezen način sodelujejo pri določanju teh ciljev.

2. NAČELO O ETIČNOSTI ODLOČANJA

Etičnost odločitev poslovnega finančnika kaže presoјati po sodilih za etično dobro odločitev, ki

- je skladna z resnico,
- upošteva človeka kot smoter, ne pa kot sredstvo,
- prinaša vsem interesnim skupinam pravne osebe več koristi kot škode,
- je pravična do vseh interesnih skupin pravne osebe,
- izboljšuje odnose in sodelovanje med interesnimi skupinami pravne osebe.

2.1. Značilnosti etično dobrih poslovnofinančnih odločitev so poleg zahtev v prejšnji točki, da

- so to odločitve za cilje, ki v skladu s predhodnim poglavjem tega kodeksa prinašajo presežek koristi nad škodo,
- so odločitve za strategije doseganja tako določenih ciljev pravične za vse vplivne in nevlivne interesne skupine pravne osebe,
- so po prepričanju odločevalca primerne za normiranje in da vpletene ljudi obravnavajo kot cilj, ne pa kot sredstvo,
- dajejo vsebini prednost pred obliko.

2.2. Poslovni finančnik naj pri etičnem poslovnofinančnem odločanju upošteva zlasti tale **splošna vodila**:

- proučiti je treba druge možne odločitve, ki bi prizadetim prinesle manj škode in ki bi bile do vpletenih pravičnejše;
- raziskati je treba vsa pomembna pričakovanja interesnih skupin glede etičnosti odločitve; ta pričakovanja lahko izvirajo iz kodeksa poslovnofinančne etike, temeljnih etičnih načel pa tudi iz poštenega komuniciranja in dobrohotnega obravnavanja zadev;
- tudi v posebnih okoliščinah naj bodo dejavnosti skladne s splošnimi etičnimi pravili za odločanje.

2.3. Poslovni finančnik ravna etično, če **pred sprejemom poslovnofinančne odločitve**, ki prinaša kratkoročen presežek škode nad koristmi za pravno osebo, stori vsaj tole:

- zagotovi ustrezno informiranost vseh upravičenih aktivnih interesnih skupin pravne osebe, pri čemer upošteva varovanje poslovne skrivnosti;
- kar najbolj upošteva mnenja aktivnih interesnih skupin pravne osebe o predvideni odločitvi.

2.4. Pri preverjanju etičnosti odločitev koristijo poslovnemu finančniku tudi tale vprašanja:

1. Ali je predlagana odločitev v skladu z zakonom in pravnimi normami?
2. Kako bi se poslovni finančnik odzval na to odločitev, če bi jo sprejel kdo drug?
3. Ali bi poslovni finančnik to odločitev sprejel tudi, če bi prizadela osebe, ki so mu najbližje?
4. Ali bi poslovni finančnik odločitev sprejel, če bi vedel, da bo naslednjega dne znana javnosti, oziroma, če bi jo moral javno zagovarjati?
5. Ali bi etičnost odločitve potrdila tudi katerakoli nevpлетena in poslovnemu finančniku po ravni enaka skupina strokovnjakov?
6. Ali je poslovni finančnik ponosen na svojo odločitev?

2.5. Kakovost poslovnofinančnih odločitev ima strokovno, vodstveno in etično razsežnost. Težo sodil za posamezne razsežnosti narekuje pomembnost te razsežnosti v odločitvi. Zanimarjanje ali opuščanje katerekoli izmed njih povzroča nekakovostno odločanje. Zato naj bo odločanje **celovito**, upošteva naj sodila za **vse tri razsežnosti**: strokovno, vodstveno in etično.

Kakovostno strokovno in vodstveno odločanje je temelj za **kakovostno etično odločanje**.

2.6. Poslovni finančnik se odloča tudi, kadar odločitve opušča ali čezmerno odlaga. Običajno imajo sicer enake poslovnofinančne odločitve različne posledice, če so sprejete v različnih časovnih obdobjih. **Opuščanje odločanja** pogosto škoduje pravni osebi.

2.7. Neetično poslovnofinančno odločanje spodbujajo številni dejavniki, ki niso vselej in izrazito v nasprotju z zakonom. Ti dejavniki so:

- **Pohlep in osebno okoriščanje** posameznikov, na primer podkupnine, kraje in poneverbe, vnovčevanje in izkoriščanje notranjih informacij, izkoriščanje službenega položaja ali pooblastil, cenzura oziroma zadrževanje informacij in znanja za povečevanje osebne moči, uporaba znanja ali sredstev pravne osebe za pridobivanje osebnih koristi, sklepanje pogodb s poslovnimi partnerji v povezavi s pridobivanjem osebnih koristi, zaposlovanje ali odpuščanje zaradi osebnih koristi ali koristi bližnjih ter prilagajanje tolmačenja zunanjih in notranjih predpisov vsakokratnim osebnim interesom.
- **Zaostrena konkurenca in težaven finančni položaj pravne osebe.** Za zaščito kratkoročnih interesov pravne osebe pod pritiskom časa in konkurence, zlasti pa zaradi težavnega ali negotovega finančnega položaja pravne osebe, odločevalci v pravni osebi pogosto sprejemajo neetične odločitve. Primeri so podkupovanje, nepošteno lobiranje, neustrezno, nepopolno in nepošteno tolmačenje ali prikazovanje posameznih informacij, zavajanje zaposlenih, poslovnih partnerjev, upnikov, davčnih oblasti in drugih interesnih skupin pravne osebe ter onesnaževanje okolja.
- **Neozaveščenost in nedoslednost odločevalcev.** Lahko so bolj ali manj dovzetni za denar, moč, položaj in bolj ali manj tankovestni, kadar gre za njihove interese.
- **Okoliščine in priložnosti.** Posebne okoliščine v družbi in pravni osebi lahko spodbujajo ali zavirajo neetično odločanje.
- **Kultura okolja in kultura pravne osebe.** Kulturno okolje, zlasti pa kulturna pravna oseba, je bolj ali manj strpno (strpna) do neetičnega ravnanja; zato lahko člani pravne osebe tudi tako delujejo. Delovanje odločevalcev v pravni osebi, tudi neetično, je zgled zaposlenim; ravnanje vodstva finančne funkcije pomembno vpliva na etičnost poslovnofinančnih odločitev pravne osebe in na etičnost odločitve poslovnega finančnika.

2.8. Neetičnost škoduje poslovnemu finančniku pri

- sodelavcih, ker pri njih izgublja ugled ter zato tudi njihovo sodelovanje, zaupanje in naklonjenost;
- nadrejenih in lastnikih, ker izgublja verodostojnost in z njo zaupanje, s tem pa se zmanjšujejo njegove možnosti za osebni razvoj in uspešnost;
- poslovnih partnerjih in drugih zunanjih interesnih skupinah, ker izgublja verodostojnost in zaupanje, s tem pa tudi možnosti za poslovno uspešnost.

2.9. Neetičnost poslovnega finančnika škoduje pravni osebi, v kateri deluje, zlasti ker

- škoduje njenemu poslovnemu ugledu in verodostojnosti, zmanjšuje njeno poslovno uspešnost in večja njena poslovna tveganja;
- sledijo morebitnim kratkoročnim ugodnim učinkom zaradi neetičnih ukrepov praviloma izdatnejši dolgoročni neugodni izidi;
- zbuja neetično odločanje tudi sum, da poslovni finančnik, finančna funkcija ali pravna oseba nasploh deluje nezakonito, to pa povzroča zaostritev nadzora in nezaupljivost oblasti, kar ovira pravno osebo pri učinkovitem poslovanju.

2.10. Obvladovanje etičnosti odločanja podrejenih je za poslovnega finančnika izredno pomembno. Opravlja ga

- z normiranjem odločanja in delovanja,
- z nadzorovanjem,

- s kadrovanjem.

Sestava uporabe teh prijemov je na različnih ravneh odločanja različna:

- **Na izvajalni ravni** je pomembno, da poslovni finančnik obvlada delovni proces in čim več enostavnih samokontrol v okviru razmeroma zelo normiranega poslovanja. Zato je tu najpomembnejše preverjanje usposobljenosti zaposlenca.
- **Na najvišji ravni** je najpomembnejši inštrument kadrovanje, ki poleg preskusa znanja zajema še oceno notranjih in zunanjih referenc ter okolja, od koder poslovni finančnik izhaja. Verjetnost za etično dobre intuitivne odločitve je namreč večja, če je odločevalec socialno dozorela, izobražena in izkušena osebnost.
- **Na srednji ravni**, kjer je sestava odločanja enakomerneje razdeljena na rutinsko, analitično in intuitivno odločanje, so tudi inštrumenti obvladovanja odločanja enakomerneje zastopani.

2.11. Poslovni finančnik je **odgovoren** za etično ustreznost poslovanja svojim nadrejenim in upravljalcem oziroma lastnikom, pa tudi vsem drugim interesnim skupinam pravne osebe. Neetično ravna, če poskuša svojo odgovornost naprtiti drugim, zlasti podrejenim sodelavcem.

2.12. Poslovni finančnik naj **ureja svoje delo** tako, da poslovnofinančno odločanje praviloma ne poteka nekakovostno, v časovni stiski in ob nezadostnih informacijah. V izjemnih primerih pretehta strokovna in etična tveganja odločanja ali odlaganja odločitve, jih prikaže nadrejenim in terja navodila. Če to ni mogoče, odloča v skladu s stroko in vestjo ter nadrejene takoj obvesti o odločitvi in možnih posledicah.

2.13. Poslovni finančnik ravna etično, če je pri svojih odločitvah in predlogih, ki naj bodo podrejeni smotrom pravne osebe kot celote, **nepriistranski**. Na finančnem področju naj deluje kot sestavina finančne funkcije, ne glede na formalno pripadnost kateri izmed organizacijskih enot. To velja posebej za vodjo finančne funkcije, ki ni le vodja finančne službe kot organizacijske enote, prav tako pa tudi za odločevalce in izvrševalce v drugih poslovnih funkcijah, ki imajo določene pristojnosti na področju finančne funkcije. Zavzemanje za delne interese enot in funkcij pri poslovnofinančnem odločanju zmanjšuje učinkovitost delovanja pravne osebe.

2.14. Poslovni finančnik ravna strokovno, vodstveno in etično oporečno, če s svojimi odločitvami **prekorači pristojnosti**, ki so mu zaupane z zunanjimi ali notranjimi predpisi pa tudi z dogovori in ustaljenimi običaji v pravni osebi. Spreminjanje ustaljenih pristojnosti naj bo dogovorno, poslovni finančnik pa naj zanj pripravi utemeljene razloge.

2.15. Strokovno, vodstveno in etično primernost prispevkov poslovnega finančnika k temeljnim usmeritvam finančne funkcije je v realnih razmerah pogosto težko opredeliti. Učinkovitost in uspešnost finančne funkcije je zato precej odvisna tudi od **osebne zavzetosti** in ciljnosti odločitev poslovnega finančnika, kar kaže etičnost njegovega ravnanja.

3. NAČELO O ETIČNOSTI INFORMIRANJA

V okviru informacijskega sistema naj poslovni finančnik

- **preverja resničnost in poštenost informacij, s katerimi razpolaga;**
- **posreduje točne in celovite informacije upravičenim uporabnikom;**
- **zagotavlja ustrezno varovanje informacij zaradi interesov interesnih skupin pravne osebe;**
- **vzdržuje in razvija informacijski sistem za potrebe poslovnofinančnega odločanja v pravni osebi.**

3.1. Poslovni finančnik ravna etično, če zahteva, posreduje ali oblikuje **celovito informacijo** za upravičene uporabnike oziroma odločevalce o poslovnofinančnih zadevah, pri tem pa prikaže in ovrednoti vsa dejstva, ki bi utegnila vplivati na uporabnikovo razumevanje zadeve. Neetična in ne-

poštena je informacija, ki je enostranska, ker kaže le eno plat problema ali ker je izid le enostranske analitične obdelave.

3.2. Sestavni del celovite informacije so tudi **vzroki** stanja oziroma zadeve. Ti so lahko strokovni, poslovnofinančni, pogosto pa zadevajo tudi posameznike - njihovo znanje, osebno etiko in morebitno odvisnost od zunanjih ali notranjih vplivov. Celovita informacija obsega strokovne in etične vidike zadeve ter je korektna do vseh prizadetih.

3.3. Strokovno in etično neoporečna informacija o finančnem položaju pravne osebe naj upošteva različnost računovodskih standardov ali drugih predpisov. Poslovni finančnik ravna neetično, če posreduje uporabniku **neprimerljive informacije**, ki ga lahko zavedejo v napačno poslovnofinančno odločitev.

3.4. Strokovna in etično neoporečna informacija naj bo predvsem **pravočasna**, čeprav je zato nemara manj celovita in popolna ter manj zanesljiva. Poslovni finančnik naj jasno navede stopnjo nezanesljivosti na račun pravočasnosti informacije. Neetično je posredovati ali oblikovati nezanesljivo informacijo, ki lahko udeležencu pravne osebe škoduje, preden ugotovi, da je manj zanesljiva.

3.5. Poslovni finančnik praviloma oblikuje poslovnofinančno informacijo za znanega uporabnika in za znani **namen**. Pred uporabo ali posredovanjem iste informacije za drug namen ali celo za drugega uporabnika je upravičena presoja o primernosti informacije s strokovne in etične plati.

3.6. Poslovni finančnik oblikuje informacije na ravni znanja uporabnika in z izrazjem, ki ga uporabnik razume. Neetično je oblikovati ali posredovati informacije, ki za uporabnika nimajo primerne **izrazne moči**.

3.7. Poslovnofinančne informacije imajo vrednost; razpolaganje z njimi opredeljujejo pooblastila, ki jih poslovnemu finančniku zaupajo nadrejeni, upravljalci oziroma lastniki pravne osebe. **Zloraba razpolaganja z informacijami** je strokovno in etično oporečno dejanje. Varovanje podatkov, informacij, poslovnih in osebnih skrivnosti je eden prvih pogojev za doseganje zaupanja in sodelovanja v pravni osebi.

3.8. Poslovni finančnik lahko ravna neetično, če **zadržuje zaupne informacije**, ki so v nasprotju s poslovno etiko pravne osebe ali poklicno etiko poslovnega finančnika. Pri odločanju o posredovanju takšnih informacij uporablja načelo o etičnosti odločanja.

3.9. Za učinkovito **varovanje** zaupnih poslovnofinančnih podatkov in informacij je odločilna raven etičnega poslovanja pravne osebe. Finančnik seveda skrbi za strukture in sisteme, ki podpirajo varovanje zaupnih poslovnofinančnih informacij, arhiviranje, nadziranje, opredeljena pooblastila za dostop do informacij in podobno.

3.10. Informacije iz procesa **finančnega načrtovanja** so izpostavljene tveganju; neetično je snovanje in posredovanje informacij, ki tveganja v prihodnosti ne upoštevajo oziroma ne opozarjajo nanj.

3.11. Etično ravna poslovni finančnik, ki **pravočasno in nedvoumno seznanja** z zaupno naravo posameznih informacij vse, ki imajo do njih dostop, še posebej pa svoje podrejene.

3.12. Etično je skrbno in pošteno razmejevanje ter razumevanje in upoštevanje pristojnosti in odgovornosti vsake interesne skupine pravne osebe. To pa je tudi temelj **učinkovitega delovanja informacijskega sistema** pravne osebe.

4. NAČELO O ETIČNOSTI IZVAJANJA

Poslovni finančnik naj zagotavlja izvajanje ukrepov, za katere meni, da so koristni in pravični za interesne skupine pravne osebe. Če tega ne more, naj obvesti pristojne interesne skupine pravne osebe in na ustrezen, pravni osebi neškodljiv način pokaže, da se ne strinja z uveljavljenim načinom dela.

4.1. Poklicna etika terja, da poslovni finančník izvaja etične odločitve tako, da

- jih dosledno **udejanja**,
- podrejene sodelavce **nadzoruje** pri izvajanju odločitev.

4.2. Poslovni finančník, ki je pri izvajanju dejavnosti **zanesljiv**, ravna v skladu s poklicno etiko. Zanesljivost obsega zlasti

- pravočasno in dosledno izvajanje dejavnosti,
- morebitno potrebno ponavljanje dejavnosti brez posebnih opozoril nadrejenih,
- izvajanje dejavnosti vsaj na zahtevani standardni ravni kakovosti,
- vzdrževanje enake ravni kakovosti pri ponovnih izvedbah,
- ustrezno ukrepanje v nepričakovanih okoliščinah,
- izločanje neupravičenega tveganja pri izvajanju dejavnosti,
- pravočasno informiranje o predvideni morebitni zamudi pri izvajanju,
- celovito informiranje nadrejenih o izvedenih nalogah oziroma dejavnostih.

4.3. Poslovni finančník ravna strokovno in etično oporečno, če nalagodajalca **ne informira**, da naloge ne more izvesti pravočasno ali kakovostno neoporečno. Če nalagodajalec vztraja in s tem prevzame tveganje, naj poslovni finančník nalogo prevzame kot izziv in priložnost in jo izvaja tako, da je tveganje čim manjše, možnosti za uspešnost pa čim večje. Zato poslovni finančník nalagodajalca informira o poteku in problemih naloge, se posvetuje s sodelavci in nadrejenim ter podobno.

4.4. Čeprav je poslovni finančník prepričan, da je kos prevzeti nalogi, ravna strokovno in etično, če se **posvetuje** o izvajanju naloge s strokovnjaki pa tudi z nestrokovnjaki, ki nemara predvidevajo, kako se bo na izvajanju naloge odzivalo okolje pravne osebe.

4.5. Poslovni finančník ravna strokovno in etično oporečno, če **daje ali prevzema naloge**, ki so v nasprotju z

- veljavnimi predpisi,
- vizijo, smotri in cilji ter strategijo pravne osebe,
- njegovo osebno etiko,
- poslovno etiko pravne osebe ali poslovnofinančno etiko.

Poslovni finančník ravna v takšnih primerih prav, če predlaga drugačno, sprejemljivo in izvedljivo rešitev ali vsaj razpravo v širšem krogu v pravni osebi ali zunaj nje z zunanjimi, neodvisnimi strokovnjaki.

4.6. Če nalagodajalec vztraja pri izvedbi strokovno ali etično oporečne naloge, ima poslovni finančník te možnosti:

- naloge kljub nalogu ne izvede, kar pa nalagodajalcu sporoči vnaprej;
- pisno opozori nalagodajalca, da je naloga neustrezna;
- zahteva pisni nalog za izvedbo takšne naloge;
- obvesti naslednjega nadrejenega ali organe upravljanja pravne osebe;
- odstopi s položaja ali funkcije;
- zapusti pravno osebo.

Pri izbiranju med temi možnostmi se poslovni finančník ravna po velikosti in pomembnosti zadeve, vedno pa ravna v okviru zakona in po svoji vesti.

4.7. Poslovni finančník ravna strokovno in etično, če pri dajanju, prevzemanju in izvajanju nalog varuje svoj ugled oziroma **dobro ime** in ugled pravne osebe. Tako dolgoročno koristi sebi, stroki in pravni osebi.

4.8. Poslovni finančnik ravna strokovno in etično, če prevzame **le nalogo, katere cilj (namen)** pozna; če cilja (namena) ne pozna, terja informacijo od nalogodajalca. Nalogo, katere cilja (namena) ne pozna, lahko le po naključju dobro opravi, ne more pa presoditi, ali ustreza poklicni etiki poslovnega finančnika.

4.9. Poslovni finančnik **nalogo** strokovno in etično **dobro opravi**, če

- opozori nalogodajalca in uporabnike na morebitne negativne učinke,
- oceni tveganja za interesne skupine pravne osebe,
- predlaga morebitne boljše metode za izvajanje,
- predlaga morebitno podrobnejšo opredelitev, razširitev ali zožitev ciljev naloge,
- predlaga ukrepe in dejavnosti, ki izhajajo iz ugotovitev naloge.

4.10. Pri izvajanju nalog naj bo poslovni finančnik **samoiniciativen**. To pomeni, naj predlaga in izvaja poslovnofinančne ukrepe, za katere meni, da so skladni s temeljnimi cilji finančne funkcije pravne osebe. Če pri tem zadene ob ovire, naj jih dejavno odpravlja, naj ne bo nezadovoljen in kritizerski ter naj predlaga in uvaja spremembe.

4.11. Za odpravljanje ovir pri izvajanju nalog naj poslovni finančnik uporablja **korektno komuniciranje**. Za dokazovanje in pridobivanje zaupanja odločevalcev naj navaja predvsem strokovne razloge, upošteva pa naj tudi nasprotno razloge. Če je treba, naj predlaga upoštevanje mnenja drugih neodvisnih strokovnjakov.

4.12. Če poslovni finančnik pri odločevalcih nikakor ne more dobiti soglasja ali podpore za potrebne ukrepe, ima zlasti te **možnosti za etično ravnanje**:

- sam izvede ukrepe, ki so v njegovi pristojnosti in njegovi moči;
- pisno opozori vodstvo pravne osebe na posledice neizvajanja ukrepov, ki jih je predlagal;
- pisno opozori naslednjega nadrejenega ali organe upravljanja pravne osebe na položaj, predlaga potrebne ukrepe in opredeli težave pri izvedbi teh ukrepov;
- odstopi s položaja ali funkcije;
- zapusti pravno osebo.

Pri izbiranju med temi možnostmi se poslovni finančnik ravna po velikosti in pomembnosti zadeve, vedno pa ravna po zakonu in po svoji vesti.

4.13. Poslovni finančnik, zlasti vodja finančne funkcije, skrbi, da se finančna funkcija razvija skladno z razvojem pravne osebe. Ta **razvoj** obsega tudi etično ravnanje pri dajanju, sprejemanju in izvajanju nalog na poslovnofinančnem področju.

5. NAČELO O ETIČNOSTI KADROVANJA

Poslovni finančnik naj pri presojanju primernosti kandidata za zaposlitev oziroma delovanje v finančni funkciji pravne osebe poleg njegovih strokovnih sposobnosti upošteva tudi njegove osebnostne lastnosti.

5.1. Temeljne osebnostne lastnosti etično neoporečnega poslovnega finančnika so enake temeljnim osebnostnim lastnostim etično neoporečnega drugega strokovnjaka v pravni osebi. Te so zlasti:

- **Verodostojnost:** izpolnjuje naj tako neposredne kot posredne obljube, zato naj govori resnico, kar je posredna obljuba ob začetku komuniciranja z drugo osebo.
- **Popravljanje krivic:** popravlja ali vrača naj, kar je zagrešil z napačnim ravnanjem.
- **Hvaležnost:** drugim naj izkazuje hvaležnost za usluge, ki jih je bil deležen.

- **Pravičnost:** skrbi naj za pravično razdeljevanje dobrin in naj z vsakomer ravna kot s sebi enakim.
- **Dobrodelnost:** stori naj, kar more, da bi izboljšal položaj drugih.
- **Izpopolnjevanje:** izpopolnjuje naj se v vrlinah in znanju.
- **Neškodljivost:** ne škoduje naj drugim.

5.2. Posebne osebnostne lastnosti etično neoporečnega poslovnega finančnika so zlasti:

- **Strokovnost in odgovornost:** ima naj zadostno teoretično znanje, prevzema naj svojemu znanju primerne naloge, nenehno naj širi svoje znanje na poslovnofinančnem in širšem področju, opozarja naj na kršitve pravil ali nespoštovanje strokovnih načel ter deluje v skladu s predpisi in poklicnimi kodeksi.
- **Zaupnost in neoporečnost:** varuje naj zaupne informacije, preudarno uporablja vse informacije, obvešča druge o zaupnosti informacij, bo naj nepristranski kljub eksistenčni odvisnosti od pravne osebe in naj ne zavaja ali se neupravičeno okorišča.
- **Resnicoljubnost in poštenost:** izogiba naj se dejanjem, ki mu onemogočajo pošteno opravljanje dolžnosti, ne bo naj podkupljiv, ne podpira naj dejavnosti, ki škodijo ugledu finančne stroke, izogiba naj se navzkrižjem med interesi pravne osebe in lastnimi interesi ter obvešča pristojne o morebitnih navzkrižjih, ugotavlja naj strokovne pomanjkljivosti ali druge ovire, ki mu onemogočajo odgovorno presojanje ali uspešno opravljanje poslovnofinančnih dejavnosti in o tem obvešča pristojne, celovito naj obvešča pristojne o negativnih in pozitivnih pojavih v finančnem položaju pravne osebe ter o svoji strokovni presoji ali mnenju.
- **Prizadevnost:** deluje naj za večjo učinkovitost in uspešnost finančne funkcije in pravne osebe kot celote, za izboljšanje informacijskega sistema za poslovnofinančno odločanje, za izboljšanje notranjega nadzora v poslovnofinančnem odločanju, za boljšo organiziranost finančne funkcije, za dobro obveščenost uporabnikov poslovnofinančnih informacij, za jasno ločevanje finančne in računovodske funkcije pravne osebe ter odgovornosti v tem pogledu.

5.3. Poslovni finančnik naj sam skrbi tako za svoj **etični razvoj** kot tudi za etični razvoj svojih podrejenih. Pri spoznavanju dosežene stopnje razvoja se opira tudi na tale model:

- *Predkonvencionalna raven;* v ospredju je posameznik, ki upošteva le avtoriteto in kaznovanje; temeljni načeli sta
 - pokorščina in kazen,
 - daj-dam.
- *Konvencionalna raven;* v ospredju so drugi, upoštevajo se pravila v skupini; temeljni načeli sta
 - pridno sledenje,
 - red in zakonitost.
- *Pokonvencionalna raven;* v ospredju je posameznik v medsebojnem razmerju z drugimi, upošteva se resnica; temeljna načela so
 - družbena pogodba,
 - etična načela.

5.4. Etični razvoj je kompleksen proces, ki ga skuša poslovni finančnik **spodbujati**; še zlasti

- spodbuja sodelavce, naj presojajo zadeve iz različnih zornih kotov;
- spodbuja sodelavce, naj logično razmišljajo in naj razpravljajo le na osnovi dejstev in dokazov;
- spodbuja sodelavce, naj razmišljajo in po svoji vesti odločajo o etičnih zadevah;
- postavlja sodelavce pred etične dileme;
- spodbuja sodelavce, naj spremljajo dokazovanje ljudi, ki razmišljajo na višji stopnji;

– spodbuja sodelavce, naj sodelujejo pri snovanju in ohranjanju pravične skupnosti.

Poslovni finančniki, zlasti na vodstvenih delovnih mestih, naj bodo odgovorni tudi za to področje, saj je uspešnost pravne osebe pomembno odvisna od selektivnega kadrovanja.

6. KONČNE DOLOČBE

6.1. Glavni oblikovalec besedila kodeksa poklicne etike poslovnega finančnika je bil mag. Živko Bergant. Člani komisije, ki je pripravila dokončno besedilo, so bili mag. Živko Bergant, mag. Andrej Cetinski, mag. Meta Duhovnik, dr. Dušan Mramor, Marjan Odar in dr. Ivan Turk (predsednik komisije).

6.2. Ta kodeks je sprejel Slovenski inštitut za revizijo s sklepom sveta Inštituta dne 17. aprila 1998. S sprejetjem tega kodeksa neha veljati kodeks poklicne etike finančnika iz leta 1989.

6.3. Ta kodeks zavezuje vse člane Slovenskega inštituta za revizijo in tiste, ki so vpisani v njegov register. Ko postanejo člani Slovenskega inštituta za revizijo ali se vpišejo v njegov register, se zavežejo, da bodo delovali po načelih tega kodeksa. Prav tako morajo delovati p njegovih načelih tudi vsi drugi strokovnjaki, ki delajo na področju finančne funkcije.

6.4. Kodeks poslovnofinančnih načel in kodeks poklicne etike poslovnega finančnika sestavljata celoto.